

August Varenius Johann Georg Hoffmann

Collegii Theologici in inclyta Universitate Rostochiensi h. t. Decanus Augustus Varenius, D. ... ad Disputationem Inauguralem ... Dn. Johannis Georgii Hofmanni, Cüstriensis ... invitat

Rostochii: Kilius, 1671

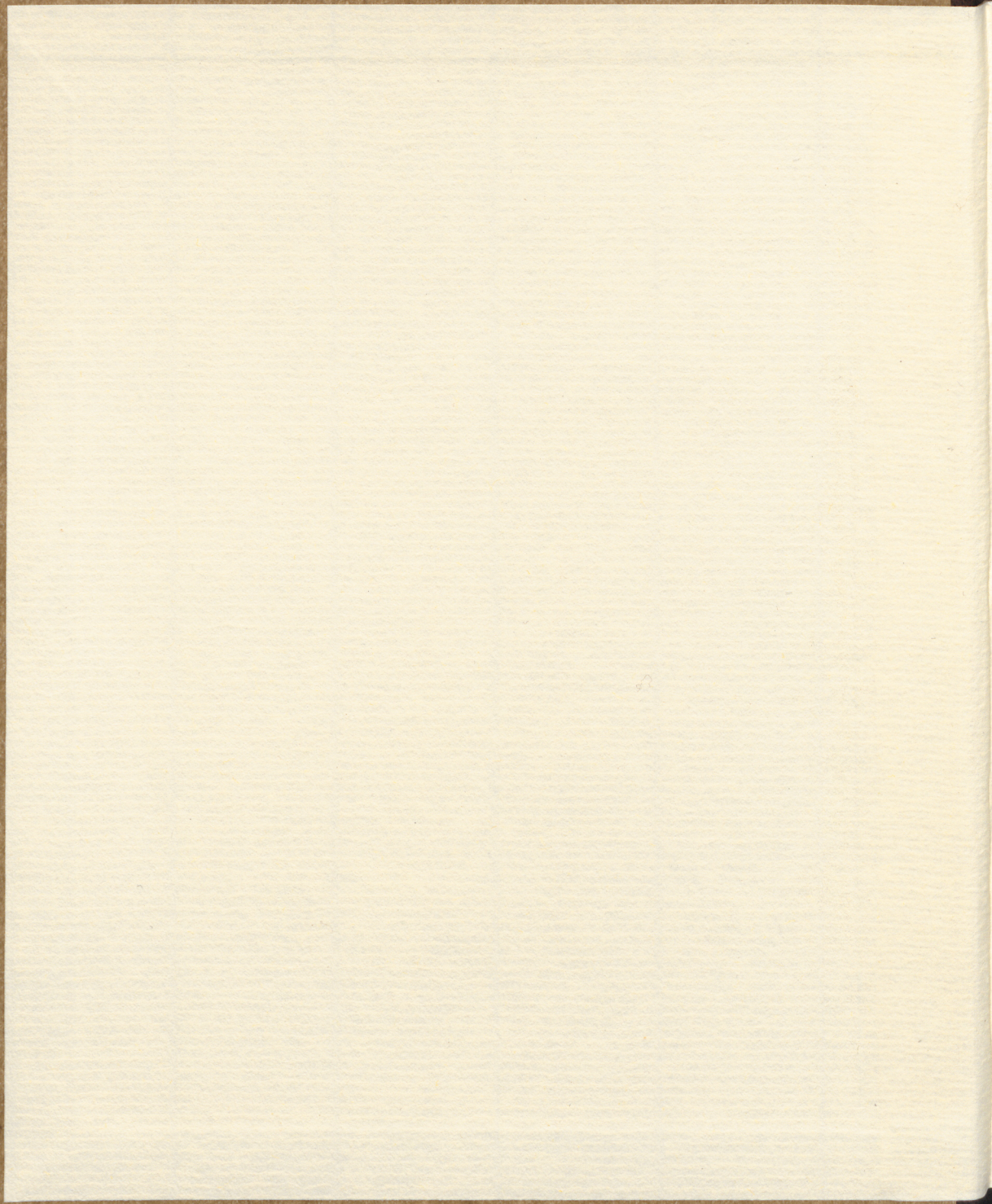
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740891685>

Druck Freier  Zugang



RU theol. 12.Dez. 1671

Varenius, August
~~Hoffmann, Joh. Georg.~~



Quod VERBUM CARO FACTUM,

felix & faustum esse jubeat!

COLLEGIUM THEOLOGICUM

in inelyta Universitate Rostochiensis

h. t. DECANUS

AUGUSTUS VA-
RENIUS, D. ⁴¹

Professor Theologus, Sereniss. Ducum Me-
kleburg. Consistorii Assessor, suo & venerabilis

Theolog. Facultatis Nomine,

ad Disputationem Inauguralem.

VIRI Reverendi & Clarissimi

DN. JOHANNIS GEORGII

HOFMANNI, Cüstrinensis, vocati &

confirmati Ecclesie Witstokiensis in Marchia

Pastoris, illiusq; Dioeceseos Inspectoris,

d. XII. Decembr. horis indè ab 8. matutinâ ante- & post-

meridianis in Auditorio magno solemniter habendam,

publicaq; frequentia & celebritate attollendam.

Magnificum Dominum Rectorem,

pl. Reverendos, Nobilissimos, Amplissimos, & Excel-

lentissimos, Clarissimos, Dominos Professores, Doctores, Li-

centiatos, Verbi Divini Ministros, Philos. & opt. art. Magistros,

fulgidissimam Juventutis Academicæ coronam, omnes

literatos & literarum ac literatorum Fautores, eâ,

quâ fas est, reverentiâ & humanitate

invitat.

ROSTOCHII, Typis JOHANNIS KILII, Universitatis Typogr. 1671



Eleberrimi in Ecclesia Catholica
 Oecumenici Concilii Nicani, inter ceteras
 fulgidissimas, duæ eminentissimæ, una
 de individuâ & SS. Trinitate, altera de ipsius Fi-
 lii Dei incarnatione, sanctissimæ Confession-
 nes. Quid enim sanctius illâ, quam per Ho-
 sium Cordubensem publicavit sententia: Nos
 unam divinitatem & eandem essentiam confitemur
 PATRIS & FILII & SPIRITUS S. non prædi-
 cantes confusionem aut divisionem personarum
 ineffabilis & beatæ illius Trinitatis (ὁ οὐ γινώσκοντες)

ἡ διαίρεσιν τῶν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἁγίου καὶ μονοθεῖας τριάδος (ἑποσεύσεων)
 sed semper verè Patrem veri Filii semper existentem & subsistentem (ἀεὶ ὄντα καὶ
 ὑφεσώτα) & Filium veri Patris semper existentem ac subsistentem, & verè Spiritum
 S. semper existentem quoque & subsistentem (πνῶμα ἅγιον ἀληθῶς πνῶμα
 ἅγιον ἀεὶ ὄν καὶ ὑφεσός) Trinitatem adeo individuum, ineffabilem, quæ neque
 animo satù concipi, neque sermone satù potest exprimi (τριάδα ἀχώριστον ἀρρη-
 τον, ἀληθῶς ἀπερίοητον καὶ ἀνέκφραστον) Unam divinitatem & eandem ejus
 essentiam credimus & confitemur, secundùm sanctam illam jam olim à Domino per
 apostolos sanctos & sanctam Apostolorum fidem illibatam conservantes (ἀπὸ τῶν τῆν
 Ἀποστόλων ἁγίων πίστιν ἀσπίλωσ φυλαξάντων) antiquos sanctos Patres nostros
 nobis ab initio traditam veram & exquisitam ejusdem fidei (ἀκριβείαν)
 formam, parati, sic volente S. Spiritu (σὺν ἐνδοκίᾳ τοῦ ἁγίου πνῶματος)
 per plurima DIVINARUM SCRIPTURARUM testimonia demonstrare, hæc ita se hæ-
 bere. Nondum tunc constabant illa Tridentinorum & cæterorum circulatorum
 Pontificiorum de supremâ in ordine ad cognitionem, credendorum fide
 divinâ, Ecclesiæ vel in hæc Unius Infallibilis autoritati submitteudâ, & necessariâ
 regulæ collateralis Traditionis sc. l. Verbi non scripti appositione. Unde nō illa saltē
 Hosii: sed & altera gloriosissimâ augustissimi Cæsarium, Constantini Magni,
 quo splendidius nihil ipsa Synodus habuit, in ipso, concilio Episcopis audita

VOX;

vox. Habemus doctrinam sacratissimi Spiritus literarum monumentis proditam;
 (τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος διδασκαλίαν ἀνάγραπτον) ad quam
 adeo solam ablegat Magnus Constantinus in oratione Synodica
 ἐπὶ θεῶν διὰ λεγομένους προεγμάτων ἢ de rebus divinis disputantes. idē;
 sub medio termini, illi, cui Papismus traditionis & interpretationis Pon-
 tificialis auctoritatem superstruit, querelæ sc. *obscuritatis & imperfectionis*
 scripturarum planè contrario. Nam, (pergit in Panegyrico Synodico
 Cæsar) libri Evangelistarum & Apostolorum, quin etiam veterum Prophetarum
 Oracula nos EVIDENTER docent, quid de divino Numine sentiendum sit. Pro-
 inde missâ contentione seditiosâ (ἀπελάσωντες τὴν πολεμώπιον ἔριν)
 sacrarum divinitus inspiratarum literarum testimonio res in quaestionem addu-
 ctas dissolvamus (ἐκ τῶν θεοπνεύστων λόγων λάβωμεν τὸ ζητούμενον λύσιν)
 conf. Theodor. hist. eccl. l. c. 7. Gelas Cyzicen. l. 2. c. 7. Nec parum ad illiba-
 tam tanti Cæsarum purpuræ laudem facit, quod cum ipse agnosceret non
 aliunde prodigiosa illi Arianorum hæresi primaordia, quam quod (prout
 habet Eusebius lib. 2. d. Vit. Const. c. 61.) quidam in ipsâ Alexandria de
 summis religionis Christianæ mysteriis juveniliter & inconsulte digladiarentur
 (νεανικῶς ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων διεπληκίζοντο) ad majestatem suam inter-
 esse ratus occupare portum, nec permittere, ut illo fonte derivata clades
 in orbem Christianum flueret, Imperiali sanctione & exprobraverit il-
 las in summis mysteriis ὡς θεοδιατριβὰς, & iisdem Imperiali auctoritate
 interdixit. Neq̄ verò minus sancta Patrum Nicænorum confessio est al-
 tera illa de sublimi incarnationis mysterio, quam per S. Macarium Episco-
 pum Hierosolymitanum publicarunt. Τὸ παντελῶς καταληπτικὸν τοῦ
 μυστηρίου σκῆνον, τῆς τοῦ κυρίου ἐσάρκου οἰκονομίας, πῶς γίγνεται, οἶ-
 δεν ἀνθρώπων οὐδὲ Ἀγγέλων οὐδεὶς, οὐδὲ αὐτὸς Γαβριὴλ διακνησά-
 μενος τῷ μυστηρίῳ σκῆνω, οὐδὲ ἡ πάναγνος καὶ καθαρὰ καὶ ἁγία παρθέ-
 νος Μαριάμ ὡς εἰρήνην δυνήσασθαι τὴν ὅλην τῆς αὐτῆς τοῦ θεοῦ λόγου
 περιχώσεως κατέληξεν. αὐτὸς γὰρ ὁ μόνος ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ ἦς τὸ
 ἀκρεβὲς οἶδε τῆς ἐσάρτου δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσεως. Omnimodam myste-
 rii illius cognitionem, quomodo dispensatio in carne Domini facta sit, nullus neg,
 hominū, neg. angelorū, novit, nec ipse Gabriel, qui eidem mysterio ministravit, nec
 vel ipsa omnino sancta pura & casta virgo Maria totam hujus DEI VERBI INCAR-
 NATIONIS intelligentiam explicare poterit: solus ipse Dei Filius exactè novit suam
 propter nos inhumanationem. Neq̄; verò vel in hoc ὁμολογοῦμεν magno

pietatis mysterio illi: οὐδὲν ἄλλο γὰρ φησὶ, unde per eundem Macarium,
 porro sic peroraverunt: Hæc nobis tradiderunt, qui ab initio ipsi viderunt, &
 ministri fuerunt sermonis, ut ait Lucas, de ipsius in carne dispensatione
 (Ἐπὶ τῆς ἐπιπέρας αὐτοῦ οἰκονομίας.) Allegant loca de JESU CHRIS-
 TIO Filio Dei nato ex semine David secundum carnem Rom. 1. 2. 3. & inde
 facto semine Abrahami Heb. 2. 16. nato ex virgine Matth. 1. 16. nato ex Patri-
 bus secundum carnem, eodemque Deo benedicto in secula Rom. 9. 5. de magno
 pietatis sacramento, ipso Dei filio manifestato in carne 1. Tim. 3. 16. de puero
 nato nobis & Filio dato nobis, super cuius humerum principatus & cuius nomen
 est magni consilii Angelus, admirabilis, consiliarius, Deus fortis potens, Pater fu-
 turi seculi, princeps pacis Isaïæ 9. 5. Addunt: Hæc de inexplicabili Filii Dei
 ex virgine Mariâ generatione scimus: modum autem, quo hæc gesta sint, velut o-
 mnis creatura rationalis cogitationes transcendente, ignoramus. Nec mi-
 nore fidei sinceritate finem incarnationis reverenter profitentur: Venit
 sc. ille salvator omnium, & debita nobis supplicia εἰς τὴν ἐξ ἡμῶν ἀπὸ ἡμῶν,
 ἀναμέσσητον αὐτοῦ ἐν δέξασθαι σάρκα i. e. in suam quæ sine peccato erat, car-
 nem, ex nobis, pro nobis, & nomine nostro suscepit. Et sanè quæ de mysterii
 τῆς οἰκονομίας (quomodo Patribus Græcis appellatum illud ὁμολογου-
 μένης μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον) inexplicabili eminentiâ sanctissimè
 confessi sunt Patres Nicæni, non aliter habere, vel ipsi, qui in talia mysteria
 ἰσχυροῦσι ὡς θεοῦ ψαλ 1. Petr. 1. 12. Angeli, reverenter agnoscunt: quan-
 tō magis in horum submississimâ meditatione, semper illa superior Magni
 Constantini. Patrum Nicænorum, eidemq; consonantissima Cyrilli Hie-
 rosolym. sententia animis obversari debet: *Necesse est de divinis & san-
 ctis fidei mysteriis, neque sine SACRIS SCRIPTURIS temerè quicquam tradere
 nec simplici credulitatis verborum apparatus circumferre. Nec mihi hoc di-
 centi simpliciter credas, NISI DEMONSTRATIONEM ANNUNCIATORUM
 EX SACRIS LITERIS accipias. Salus enim ipsa fidei nostræ non ex commen-
 titia disputatione: sed ex demonstratione divinarum scripturarum est:* Catech.
 4. Quid illâ Ἐπελάσει admirabilius, quâ S. Spiritus, qui jam olim ad-
 mirandâ, eademque ζωομιμητῆ incubatione, Creatorem se Uni-
 versitatis testatus, & qui deinceps nos omnes regeniturus s. in Christo vi-
 viscaturus, totumque sese, non sine verbi semente coelesti animabus no-
 stris infusus erat (quando jam imminentissima erant felicissima tem-
 pora, novissimè per Gabrielem Numinis Internuncium designata) in-
 vingi-

virginem Matrem *supervenis*, non sanè *αεραματικῶς*: sed *ἀγιαστικῶς*
 (quatenus massam illam animatam, ex quâ humana natura Filii Dei for-
 mata, per *θαυμασιον ἀγιασμον*, ab omni peccato tam originali quàm
 actuali mundavit & sanctificavit) *δημιουργικῶς*, quatenus per imme-
 diatam divinam fecundationem ac formationem & Virgini facultatem
 sine Virili semine, præter naturæ ordinem, concipiendi dedit, & nō ex pro-
 pria: sed solius *Matris Virginis* substantiâ humanam naturam singularem
 & individuum producendo, in uterino illo Paradiso, *florem Jessaum*, *Ro-
 sam Saronis*, surculum (s. Nezer). Nazarenum efflorescere fecit, inque
 sacratissimo illo Virginis thalamo nuptias agno adornavit, quin &
Τελειωτικῶς, quoad *ἀρρητον ἔνωσιν*, dum naturam humanam è massâ
 virgineâ sanctificatâ conceptam & formatam, cum divinâ ipsius Filii Dei
 naturæ ineffabili modo univit. Pulchrè Pacianus in sermone ad fideles:
*Novissimis temporibus animam utique cum carne accepit Christus ex Mariâ Vir-
 gine. Hanc venit salvam facere. Et hæ sunt nuptiæ DOMINI, unî carni con-
 junctæ. ut secundum illud magnum sacramentum duo fierent una caro Christus
 & Ecclesia. Ex his nuptiis Christiana plebs nascitur, veniente de super Spiritu
 Domini. Fides pronuba est. Quid admirando illo cum ἐπελάσσει Sancti
 Spiritus immediate conjuncto Πιστικισμῶ δυνάμεως ὑψίστου* magis est
 (prout de hoc ipso salutis nostræ Sacramento Justinus) *ὑπὲρ πάντων τῆς
 ἀθροπίνης κτισσεως κατέληψεν*, quando Magnus Jehova & laudatus valde,
 reverendus supra Omnes Deos, coram quo gloria & decor, robur & magnifi-
 cus ornatus in sanctuario ejus, quem nubes & caligo circumstant, quem adorant
 omnes Angeli Pf 96. 4. 5. 6. Pf 97. 2. 7. Deus idem Deique filius, cujus æquè
 ac Patris nomen ineffabile Prov. 30. 3. *Deus fortis robustus* Isaia 9. 5, idemque
brachium Domini Isaia 53. 1 imò non in Chaldaeorum solùm scholis: sed
 & in N. T. scripturis *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דְּיָמֵינוּ* *δύναμις θεοῦ*, vel *δύναμις
 ὑψίστου*, dictus, *inhabitans lucem inaccessam* 1 Tim. VI. 16 imò *caliginem* 1 Reg.
 VIII. 12. illâ ipsâ Majestatis umbrâ Mariam *θεοτόκον* inumbravit, & in
 admirabili illâ inumbratione humanam, operante S. Spiritu, ex Virgine
 matre genitam, naturam, non in solam illam *admissi caliginem*, prout olim
 Mosen Exod. 20. 21. vel nubem, prout olim Mosen & Eliam Luc. 9. 34.
 spectantibus Apostolis *columnis* conf. ibid. & Gal. 2. 9 sed in intimam il-
 lam *inaccessam lucem*, in immensam suæ personæ, non minùs, quam
 natura

natura immensa, nec ab hac distincta gloriam assumpsit exexitq;? Quid
autem hac ipsa ένώσεις, s. ένσάρκωσης, illa ipsa unitione, & per hanc Verbi
incarnatione, magis υπέρ λόγον, υπέρ νοῦ? Per illam sc. ένωσιν s. uni-
tionem (quam Athanasius in Symbolo descripsit per πρόσληψιν ανθρω-
πώτης @ ες τήν του λόγου θεότητος s. assumptionem humanitatis in Deita-
tem VERBI, vel ipsam personam Dei Filii) velut per medium, non per ter-
minum (talís quippe est ipsa persona Filii s. ο λόγος considerandus
non solum sub ratione principii unionis activi: sed & termini) humanitas
in immensam hypostasin του λόγου pervenit, & Christus secundum hu-
manam naturam, in gloriam ineffabilis illius divinæ filiationis assumptus,
secundum eandem constitutus est personaliter Filius Dei naturalis & pro-
prius, quam irreciprocam ένωσιν s. unitionem (quippe non caro λόγου
sed ο λόγος @ carnem assumpsit) immediatè excepit unio reciproca, ac
@ εσχώρησις @ ωσπεπική, ipsaque sic hypostatica inhabitatio totius plenitu-
dinis divinitatis του λόγου, in assumptâ carne, Col. 2. 9. ut jam post factam in-
carnationem, propter ipsam personæ indissolubilem unitatem, non
solum non assumpta humanitas extra τήν λόγον: sed nec ο λόγος @ s. per-
sona & natura divina τῷ λόγου (nec enim persona δίχα τῆς θεότητος @
est unita) extra hanc carnem subsistat. Atque hæc ipsa redemptionis no-
stræ ἀκρόβυσια s. prout pulcherrimè Constantinus Magnus in sermone
prophonético ad S. Synodum, nominavit, τῆς του Σωτῆρος @ παρουσίας
@ εοσίμια s. adventus Salvatoris primordia (ἐπὶ τῆς ἡμετέρας λυσιπτείας
@ ερεκα ἀγνῆ σώματος οικητήριον κατηξίωσεν ἐκ παρθένου λαβῆν i. e.
quando redemptionis nostræ gratiâ puri corporis domicilium ex Virgine assume-
re dignatus est) rotundâ, decoraque tanto mysterio majestate intimavit
Virgini κεκαρωτωμένη Gabriel: spiritus, inquit, sanctus superveniet in te, &
Virtus Altissimi inumbrabit Te (quibus prædicationibus, actus superiores (1)
ἀγασμοῦ s. sanctificationis (2) @ λήψεως s. supernaturalis illius conce-
ptionis & generationis (3) ένώσεως s. unitionis, Angelicâ planè suavitate ex-
pressit, prout (4) ipsa ένωσιν s. filiationē divinā (5) ipsa ένότητι @ ωσπεπική
s. unionē personalem quæq; hanc absolvit @ εσχώρησιν, illis quæ proximè se-
quuntur :) Propterea etiam id quod ex te generatur sanctum (in fontibus
non est γεννηθῆσθαι μενον: sed γεννώμενον, de ipsâ tunc instantissimâ con-
ceptione

ceptione cuius respectu non solum ipsa Maria dicitur *pregnans ex Spiritu S.* sed & id quod in Maria *pregnante* genitum est, dicitur esse *ex spiritu S.* Matth. II. 18. ut tñ. quatenus illud εἶ, notat τὸ πρῶτον ὕλης, Christus non *ex Spiritu S.* sed *ex Maria*, tum heic Lucæ 1. 35. tum Matth. 16. genitus memoratur, intelligendum) *Filius Dei* vocabitur Luc. 1. 35. Deducitur, prout *filiatio* illa *divina* τοῦ γεννώμενου *ex Maria* ἀγίου, velut consequens, ex supernaturali illâ *Spiritus S.* ἐπιλόσει (per quam & *ex Maria* datur, & non nisi *sanctum* datur το γεννώμενον) & ἐπιτελειᾶς μὲν Virtutis altissimi. Quamvis enim actus illos nullū temporis momentū distinxerit: sed obtinuerit hic illud veterum Catholicorū. ἅμα σὰρξ, ἅμα θεοῦ λόγον σὰρξ, actus tamen ipsi ex Ordine mysterii & ex naturâ rei accuratè sunt discernendi. Supernaturalis quippe illa de Spiritu S. conceptio, & ex Beatâ Virgine *generatio*, præcisè sumta, humanæ naturæ tantū tribuit ὑπάρξιν s. existentiam, per quam concipitur ut σὰρξ, non autem ὑπόστασιν s. substantiam, per quam fit θεοῦ λόγον σὰρξ, quippe quod demum præstat ἕνωσις s. ipsa ἐνωσις. Neque confundendus est actus unionis, cum eo, quod per ἕνωσιν illam Christus in tempore juxta solam naturam humanam est consecutus. Non *Unio*: sed ipsa *hypostasis Filii DEI*, intra quam, per ἕνωσιν illam s. *Unionē* assumpta est humanitas terminus est, per & propter quem proximè, Christus secundum naturam humanam, in esse FILII DEI naturalis & proprii, nequaquam adoptivè constituitur. Sic illa ipsa ἕνωσις s. *Unio* principium causale est *Unionis reciproca*, περιχωρήσεως hypostaticæ, & σαμαλικῆς ἐνοικησεως omnium plenitudinis Deitatis, de quâ Paulus Coloss. 2. 9. Prout sc. humanitas Christi in immensam Filii Dei hypostasin per ἕνωσιν s. ἐνοικήωσιν, in uno illo momento, quo VERBUM CARO FACTUM EST, pervenit: Ita inde ab illo incarnationis momento, in illâ ineffabili hypostasi *Unigeniti*, nec sub aliâ ratione filiationis divinæ, nisi propriæ illius & naturalis, assumpta humanitas, admirandâ κοινωνία, sine fine subsistit. Quid verò illâ maiestatis s. potestatis verè divinæ & infinitæ ipsi humanitati s. Christo secundum humanam naturam ex gratia unionis hypostaticæ, in ipso ἐνώσεως illius ὑποστατικῆς instanti, donata, communicatione (quam βελήωσιν Athanasius, μετέδοσιν Basilus, τῶν θείων

ἀντικ-

ἀρχιμάτρων μετεδίδωσιν appellavit Damascenus) eminentius? quid illā
 in eodem instanti temporis factā *Ἐπεινώσει* s. *κένωσει* non hominibus
 solum: sed & Angelis ipsis admirabilius, quā ipse *θεῶν θρωπος* Jesus Christus
 secundū naturam humanam, ex principio *ἐνώσεως* & *μετεδόσεως* s.
Unionis & communicatae majestatis, ipsiusq; regni, ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων
in formā DEI existens, (ad quam *ἐνυπέβη* humanitatis, *in formā DEI*, se-
 cutura cetero qui erat plenaria divinæ majestatis in operationibus o-
 mnibus, ipsa etiam gubernatione Cœli & terræ, exertio) illam ipsam
 hypostaseos immenstæ æterni Dei Filii, illam ipsam majestatis verè di-
 vine in illā *ἐνώσει* factā communicationem, & regni divini *κλήσιν* s. pos-
 sessionem, per & propter quam, secundum humanitatem, etsi non erat
ἴσος θεῷ, tamen erat *ἴσος θεῷ* s. in possessorio gloriæ verè divinæ posi-
 tus, prout se gloriam illam non *ραπίσσει*: sed ex gratiā Unionis persona-
 lis accepisse *indubitato scivit*: ita nec in illa, more Tyrannorum vel Re-
 gum seculi, sese mirificè, illa quam possident regni gloria ipsique victa-
 rum gentiū manubiis, vel jure belli raptis, mox efferentium vel ostentan-
 tium, egit: quin non saltim illam *ὑπέβηεν ἐν μορφῇ θεοῦ*, & illud
εἶνευ ἴσος θεῷ rapinam non duxit: sed & per voluntariam abdicationem,
 consecuturi incessantis usus & plenariæ Operationis ac exertionis,
 majestatis, acceptæ, in regno imprimis potentia & gloriæ, *se ipsum*
 verè & realiter *exinanivit*, formam servi (servilem naturæ humanæ ha-
 bitum, statum & conditionem) assumpsit, quin & *πλάσιος ὢν propter nos*
pauper est effectus, ut suā nos paupertate divites redderet 2. Cor. 8. 9.
 Quid deniq; sublimius illa *ἰδιοποιήσει*, quā DEUS idemque DEI FILIUS
 prout per *ἐνώσιν* vel *ἐνσάρκωσιν*, omnes carnis assumptæ proprietates &
 operationes illi naturales: ita post suppositam *κένωσιν*, quæ ordine natu-
 ræ sequitur *ἐνώσιν*, omnes illas, quales ex hâc successuræ propter officium
 Mediatoris erant, omnesque aded, status inprimis exinanitionis, *adusque*,
mortem crucis actus verè sibi appropriavit, ut non solum ipsius substantiæ
 humanitatis: sed & hujus exinanitionis respectu Evangelistarum Exarchus
 & Coryphæus Johannes, ipso S. Spiritu conceptis verbis sic dictante, tot
 ac tanta, quæ intrâ unum temporis punctum constiterunt, mysteria sa-
 cratissimo verborum trifolio adumbrata publicavit, proclamans: VER-
 BUM CARO FACTUM EST! Quicquid scilicet in utroq; statu, inq; tri-
 plici officio dein successit actionum ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ mysticarum huic
 fonti

fonti, unde derivatum profluxit, originem refert. Tota, unum illud
 admirabile momentum sequens *gestatio uterina*, quando Maria,
εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα, cui debetur? Illi sc. *ἐπιλώσει* s. *superuentioni*
 S. Spiritus, & ex hac *conceptioni*, unde, simul dixerat Evangelista, *Mariam*
compertam esse gravidam, statim illius *imprægnationis* principium actiuum
 additur, sc. *compertam esse talem* ē SPIRITU S. Matth. I. 18. ut rectè no-
 tauerit jam olim Basilius M. in nat. Domini: *Ἀμφότερα ὄρεν ὁ Ἰωσήφ*
καὶ τὴν κύησιν καὶ τὴν αἰτίαν ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου. Confessio illa Elisa-
 betæ, ad Uterinum JOHANNIS nondum nati *σκιρτισμὸν ἐν ἀρχαλλιάσει*
 exclamantis: *Benedictus fructus ventris tui!* Unde mihi hoc quod ad me
venit mater DOMINI mei? Luc. I. 42. 43. cui debetur? Sanè illi
λόγου ἐπισκευάσει. Cui quod Maria non solum *χειροτόκη* (quod
 concessum Nestorio) sed & *θεοτόκη* (quod eidem hæresiarchæ pri-
 mum fuit contradictionis signum)? Cui, quod de eodem Infante re-
 cens nato, in præsepi jacente Orator Angelus ad Pastores: *Vobis*, inquit,
natus est Σωτὴρ CHRISTUS DOMINUS? Sanè ipsi *ἐνώσει* & *ἰδοπιήσει*.
 Quicquid in arcanis mysteriorum celestibus, Messiaæ temporibus, quoad
 plenariam revelationem reservatum fuit, quandoquidem *Deum nemo vi-*
dit unquam, unigenitus Filius ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς (prout de-
 cebat *magnum illum Prophetam* Deut. XVIII. 18.) *nobis exposuit* Joh. I. 18.
 autoritate divinâ ipse *Filius hominis* & *peccata remisit*, & Apostolis *soluendi*
ligandique potestatem ex plenitudine illius ἐξουσίας dedit Matth. 9. 6. c. 18.
 18. Debetur illud *μεταδόσει*, & per hanc ascendendo, τῇ *ὑποσωτικῇ*
ἐνώσει. Commendat suam erga nos *charitatem Deus*, in officio *θεαυθρώπου*
 Sacerdotali, inde quod pro nobis ipse *Dei Filius mortuus* Rom. 5. 8. *Pri-*
nceps vitæ interfectus, Act. 3. 15. *Dominus gloriæ crucifixus* 1. Cor. 2. 8. *Deus*
propriam sanguinem effuderit, & illo ipso *Ecclesiam redemerit* Act. 20. 28.
 Commendat profusi in remissionem peccatorum s. *mundationem à peccatis*
omnibus, sanguinis, datæ pro mundi vitâ carnis, impensæ in *ἰσόρρα-*
των λύττειον animæ, divinam virtutem. Matth. 26. 28. Joh. 6. 51. Joh. I. 7.
 Jes. 53. 12. Math. 20. 28. Debentur illa, priora quidem τῇ *ἰδοπιήσει*,
 posteriora τῇ *μεταδόσει*, & per utramq; hanc, τῇ *ἐνώσει*. Celebratur
 in illa *σκηνώσει* Verbi incarnati inter mortales, *theatrum gloriæ Uni-*
geniti, cujus in tot miraculis, in ipso inprimis *μεταμορφώσεως αἰτίᾳ*,

B

αὐτο-

αὐτόπτη fuerint Apostoli, sub regno gratiæ Joh. I. 14. I. c. II. 43. 44. e.
 12. 17. Luc. 9. 29. 32. 2. Pet. I. 16. 17. 18. Debetur τῇ μεταδόσει, & per hanc
 Vnitioni ἢ ἐνορκώσει. Commendaturus Apostolus τὴν ταπεινοφροσύνην,
 non poterat sublimiore illam exemplo commendare, quàm JESU CHRI-
 STI, qui, etsi Deus, & quoad naturam existentem in forma Dei, erat ἰσὺ θεῶ
 nihilominus inventus fuerit ipso schemate & ὁμοιώματι (s. affectibus, gestibus
 & totius vitæ actionibus, ipsisque, quas volens admisit, infirmitatibus) ut
 homo, factus obediens adusque mortem crucis. Debetur hæc illi admira-
 bili κενώσει. Celebratur ipsa majestas Crucifixi morientis (quæ Centu-
 rioni nobilem illam confessionem expressit: Αληθῶς s. Verè hic ipse homo
 erat DEI FILIUS Marc. 15. 39.) & resurgentis: nec minùs potestas
 animam tum ponendi tum resumendi Joh. 10. 18. Debetur illa τῇ ἐνώσει
 & propter hanc τῇ βελπίσει. Memorantur in ipso JESU, etiam duran-
 te exinanitione, absconditi, omnes sapientiæ & cognitionis thesauri Colof. 2. 3. &
 quod in ipsà exinanitione, quid esset in homine, scire potuerit, ac particula-
 riter & quoties voluit, sciverit, imo quod OMNIA sciverit Joh. 2. 24. 25. c. 16.
 30. Et tamen, de die, inquit, illo, vel horâ, nemo scit, & ne ipse quidem Filius:
 sed Pater. Debetur hoc κενώσει non simulatæ: sed veræ Marci, 13. 32. Ce-
 lebratur Crucifixi ex mortuis resuscitati exaltatio ἢ ὑπερύψωσις. Debetur tota
 τῇ μεταδόσει, & per hanc ἐνώσει. Neque enim in exaltatione demum no-
 vâ, quâ antea, quâ rem ipsam, nō habuit, majestatem accepit, qui potesta-
 tē vivificandi, judicandi omnē carnem, nec hanc solùm sed & ἐξουσίαν cœlum
 & terram gubernandi, in mediâ morte retinuit, nec obstante in actibus
 quibusdam officii regii, plenarii usus, qui cum verâ κενώσει consistere,
 non poterat, καὶ κειρὸν, abdicatione, nihilominùs non minùs verus Rex,
 quàm sacerdos & Propheta in cruce pependit: quin tota ὑπερύψωσις,
 ex quo jam gloriâ & honore coronatus, Omnia (cujus universalis signi sup-
 positionem universalem, sic ut nulla creatura excipiat, urget Apосто-
 lus I. Cor. 15. 27. Hebr. 2. 8.) ipsis pedibus supposita habet. Pl. 8. 6. 7. 8. &
 ascendens super Omnes cœlos ac excelsior cœlis factus, implet OMNIA Ephes. 4.
 10. 11. 12. Hebr. 7. 26. ipse denique adventus Filii hominis in majestate &
 gloriâ multâ, ipsa resuscitatio Omnium qui sunt in monumentis, ipse appa-
 ratus judicii novissimi, debetur ipsi ἐνορκώσει velut principio, ipsique
 μεταδόσει, per quam Pater potestatem dedit Filio non tantùm vivificandi: sed
 & judi-

& judicandi, quatenus Filius hominis est, ut omnes honorent Filium, sicut honorant
 Patrem Joh. V. 22. 26. 27. 28. ut adeo universa Christologia, totaque mysterii
 salutis Oeconomia, tum durante *σκηνώσει ἐν ἡμῖν*, tum post hanc, adusque
 novissimam illam regni *ἡδύδοσι*, 1. Cor. 15. 24. ad illud unum revocetur mo-
 mentum quo VERBUM CARO FACTUM EST, & non minus alterum
 hoc Oeconomiae, quàm primum illud Theologiae mysterium, ex ipso tanta
 profunditatis & majestatis merito, ἀπεινώθητον, ἀνεκφραστον, πάντα ἀκατάλη-
 πτων, πῖσαι μόνῃ νοεῖσθαι δυνάμενον, appellarint Patres Nicæni, qui iidem non
 solum ex illis prædicatis de λόγῳ superioribus, argumenta invicta contra
 Arianos deduxerunt, urgentes illud Joh. I. 1. 2. (Τὸ ἦν ἰσχυράκις λεχθέν τὸ πρὸ
 παρεχον οὐκ ἔχει i. e. Illud quater ab Evangelista positum, ERAT, non habet aliquid
 quod ante illum extiterit, quod adeo opponunt illi Arianorum Symbolo:
 ἦν πρὸ ἐπὶ οὐκ ἦν. Erat aliquando tempus cum nondum esset) illud: Verbum erat
 DEVS, & adeo ipsi Deo (Patri) apud quem erat, ὁμοούσιος, non ἀλλότριος ἢ
 τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας ἀπεχθονισμένος i. e. ab essentia Dei alienus & sejunctus:
 nec minus illud, quod addatur: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum
 est nihil quod factum est, unde contra illum *πρωχῆματι Ὀυσεβῆ παρ' ἡμῶν ἀλλά δό-
 ξης καὶ κενότητος* θεριμῶν (prout in communicatoriâ Alexandri Alexandrini
 nominatur) Arium, sic illatum Patribus. E. (1) vel ἑαυτὸν ἐκτισε s. fecit se-
 ipsum vel (2) non est factus s. creatus, nec Instrumentum (οὐκ ἐργαλεῖον οὐδὲκτίσμα)
 sed ipse Opifex omnium creaturarum, & θεὸς ἀληθῶς φύσει s. VERUS NA-
 TURA DELI: sed & contentur, quod non Verbum aliquod creatum s. factum: sed
 Verbum ὁμοούσιον fuerit caro factum, & ipse sic DEI Filius διὰ Φιλαρωθωπίας
 σαρκαθῆς ex virgine Mariâ, genitus sit ἀπερρήτω γενήσει s. inexplicabili genera-
 tione, & adeo, quod institueramus representare, Patres illi Nicæni utrumque
 & divinitatis Filii & Incarnationis mysterium sanctissimè illustrarunt. Atque
 hoc ipsum ἐνοσηρώσεως μυστήριον, ipsumque illud Johannis tanto mysterio
 dedicatum, vobis numero breve, rerum majestate longè maximum, aureo-
 lum: VERBUM CARO FACTUM EST, ET HABITAVIT IN NOBIS
 ex decreto venerabilis Facultatis Theologicae Reverendus & Clarissimus DN.
 Candidatus, habitâ, tum ipsius sanctissimi Oraculi dignitatis, tum ipsius tem-
 poris ratione, brevi quadam Academicâ commentatione, futurâ Disputatio-
 nis solemnis materiâ representare reverenter, & Examine publico submittere
 voluit, de cujus natalibus, vitæ & studiorum curriculo, ipsoque præsentem con-

filio Theologico, veteri more, rationarium breve nunc publicandum fuerit. Natus DN. Candidatus est Custrini, castro Electorali, ipsi munimentis inter primaria Germania, celeberrimo, anno O. R. clō loc XLVI. ipso die JOHANNIS BAPTISTÆ, qui tantus natalis, prout primam hujus terrenæ lucis usuram dedit: ita & inscripto mox per regenerationem libro Vitæ nomine caelestem & perennaturam nostro lucem accendit. Patrem habuit Virum, Amplissimum & Prudentissimum DN MATTHIAM Hoffmann/ *Consulem olim Custrinensem gravissimum*, MATTHIÆ (Pharmacopæi quondam Rigenfis in Livoniâ experientissimi) filium, MATTHIÆ (domo natali *Lipsiensis*, inde Civis primarii *Rigenfis*) Nepotem, quos omnes, ipsum novissimè desideratissimum Parentem Consulem anno clō loc XLVII. mors beata terris abstulit, cœlo donavit. Matrem veneratur, Matronam primariam, sui sexus doribus splendidissimam, ELISABETAM Müllerin/ quæ post intervallum dolori honorique defuncti Mariti datum, Viro Nobilissimo & Amplissimo Domino. ADAMO Bøgem / S. Electorali Serenitati Brandeburgicæ à vectigalibus & portoriis provincialibus primario, & redituum publicorum per Neomarchiam Camera Secretario fulgidissimo, solemnī matrimonii federe juncta, singulari Dei beneficio (unà cum Marito, in quo non Vitrici: sed affectu, curâ, consilioque Patris benivoli mensuram gratis agnoscit) superat adhuc & vitali vescitur aura. Aviam paternam habuit, GERTRUDEM Slinninn/ Rev. quondam DN. JOHANNIS Slinnenn/quem superiori seculo à Nobilitis. Senatu Rigenfi, Rostochio in Livoniam, ob celebratam quæ in illum magnus *Δωροδότης* contulerat, dona evocatum, mox, post supremum magno nostro Luthero CONCORDIÆ diem, ipsa Livoniæ metropolis RIGA præconem Verbi Divini, & propagatorem Evangelii sincerissimum, ingenti & suo & totius Livoniæ bono est experta, Filiam tanto Patre dignam: Avum maternum DN. MICHAM Müller / Senatorem & Negotiatorem olim Crosnæ florentissimum, Hereditarium in Goslât. Aviam maternam ANNAM, DANIELIS FABRI, Doctoris quondam Medici, Practici celeberrimi, & Consulis apud Crosnenses amplissimi Filiam Tyrocinia studiorum sub Clarissimis, per quos non potuit non adolescentia DN. Candidati ad omnem pietatis & doctrinæ cultum conformari, Præceptoribus, imprimis sub DN. M. POSSARDO, Ecclesiæ Brandenburgensis dein Pastore, sub DN. M. JOSIA CHRISTOPHORO NEANDRO, nunc S. S. Theol. D. Pastore & Gymnasii Stargard. Inspectore DN. Candidati Affine pretiosissimo, sub DN. M. DAVIDE GRAFUNDERO, nunc in episcopatu Merseburgensi Pastore, Affine non minus honoratiss., sub DN. ZUKKERO, Scholæ Custrinensis Rectore solertiss.

mo exacta, tanta se felicitate commendarunt, ut non solum Gymnasio Berolinensi Adolescens nomen dare potuerit (in quo præ ceteris tunc Lectoribus Clarissimi Viri DN. CONRADI TIBURTI RANGONIS, Gymnasii Berolinens. tunc Rectoris, tunc Ecclesiastæ Jacobæi Stetinensis fidelissimi informationi, plurimum debere se profitetur ultro DN. Candidatus, sub quo bis, quoq; in articulo de CHRISTO, & in Philosophicis dissertationibus, Physicis imprimis, plus vice simplici RESPONDENS, tanti mensuram nominis implens stetit, nec minus de Nativitate Domini nostri JESU Hebræo Sermone publicè peroravit) sed & ante Sexennium in clytæ Academia JENENSI committi, in qua præter Ingeniosissimos Philosophos, de superiore loco docentibus Theologis famigeratissimis DN. D. CHEMNITIO, DN. D. GERHARDO, p. m. DN. MUSÆO, aures animosque discendi cupiditate flagrantissimos accommodavit: quin & laudando exemplo, sub celeberrimo D. MUSÆO in Collegio Antipapistico & Anti-Sociniano, quater publicè Respondendo, sapius in iisdem Opponendo studium pariter & iudicium Academiae JENENSI probavit. Postquam Sakaræ tandem valedixit, lustratis aliis, Lipsiensem imprimis Academiam studiorum suorum Theologorum, continuandorum sedem selegit: neque verò in hac vel inerti otio vel inanibus quæstiunculis & inutilium argutiarum Labyrinthis, præter quas multi vix quicquam Academiis efferunt, tempus, cujus sancta & irrecuperabilis est iactura, traduxit: sed Reverendis plurimum ejusdem Universitatis Theologis, imprimis Magnifico, celeberrimo DN. JOHANNI ADAMO SCHERZER, Theologo Lipsiensium primario & Orthodoxiæ Assertori fulgidissimo, in præcipuis Theologiæ partibus Auscultatorem solertissimum, quin sub nominati Theologi, & Rectoris Academiae Lips. Magnifici Præsidio, bis, in Collegio Anti-Sociniano, in Articulo de Baptismo, Respondentem non sine Auditorii applausu publicè dedit: sed & dissertationem sacram in sanctissimum illud Johannis de tribus in coelo Testibus aureolum (1. Joh. c. 5. 7.) sub Præsidio Magnifici tunc Rectoris DN. JOHANNIS OLEARII, SS. Theolog. Licentiati, publico Examine reverenter submitit, sibi que, quod primarium in Theologo studium agnoscit Athanasius I. de Incarnat. Θεῶς ἐπειδὴ ῥήματα, καὶ μὴ λογισμῶν γυμνασίαις περὶ δίδου τὰ σαφῶς κεκηρυγμένα, quodque à Paulo acclamatum Timotheo, ἐν ἰούτοις ἰδοὶ, ἵνα ἡ σουπερκοπή φανερὰ ἢ ἐν πάντιν 1. Tim. 4. 15. commendatissimum probavit. Ceterum juvat ex ipso Dominorum Theologorum Lipsiensium testimonio, Venerandæ Facultatis Sigillo ac subscriptione conspicuo, nuper, prid. Eid.

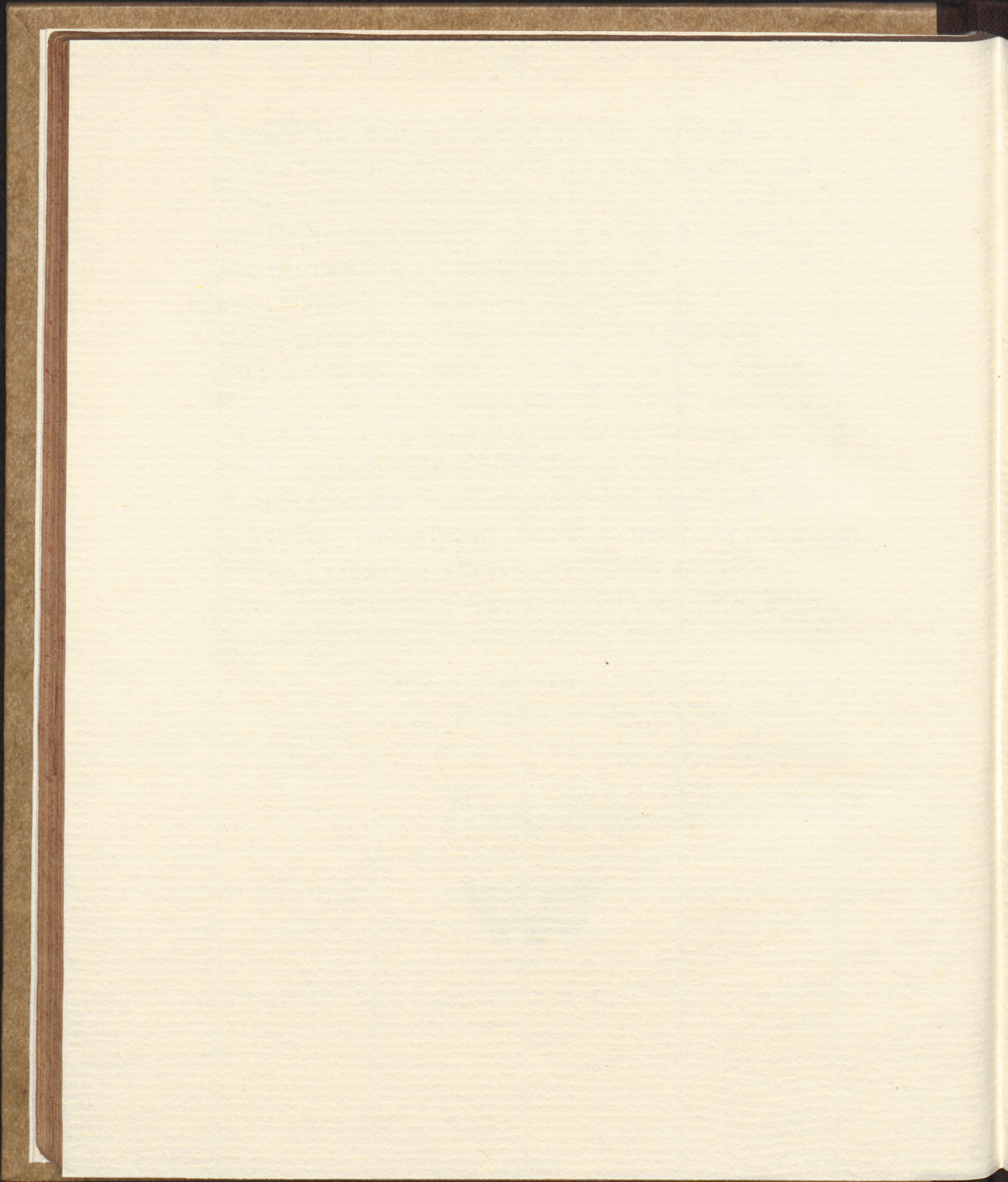
et publicato, quæ luculentiorē alicubi superiorum fidem facere poterunt,
 transcribere. Igitur, postquam occasione loci Paulini 1. Tim. V. 22. in illam
 seculi nostri anomaliam, qua dignitates sæpè Ecclesiasticæ indignissimis ve-
 neunt, eruditissimè calamum præambulum strinxerunt Theologi nomina-
 tissimi, sequentia subjungunt. *Hoc Cacoethes, uti cum pius ac Cerdatus omni-
 bus summopere detestamur, ita Deum ac Patrem DOMINI NOSRI, JESU CHRISTI
 meritò glorificamus, quod talium aliquis non sit, qui hasce exhibet, Vir Juvenis Cla-
 rissimus atq; Eruditissimus DN. JOH. GEORG. HOFMANNUS, Cüstrinensis, SS. Theol.
 Studiosissimus. Is enim cum ex Salanâ Academiâ ad Nos concederet, divinarum li-
 terarum indefessâ culturâ nihil prius, aut antiquius habuit, id operam dans sedu-
 lid atq; diligenter, uti, à quibus missus erat, votis ex asse responderet. Quod inter a-
 lia Decani nostri DN. D. JOH. ADAM. SCHERZER, lectiones & Collegium Anti-
 Socinianum, in quo bñ Respondenti, sæpius Opponentis munere cum laude & ap-
 plausu publico functus est, ingeniumq; acre, quo divinâ gratiâ pollet, vel nobis ta-
 centibus restari poterunt. De vita etiam inter nos actâ nemo jure conqueri potest,
 aut unquam conquestus fuit. Ceterâ ipse semetipsum BONIS Omnibus, ut nul-
 lo Interprete egeat, satis, nō Omnia nos saltim, comprobabit. Quæ cum ita sint,
 nulli dubitamus, quin DN. HOFFMANNUS noster ad ætatis quippe & eruditionis
 maturitatem ita progressus, insignem Ecclesiæ JESU CHRSTI operam sit navatu-
 rus. Quo nomine etiam Patronis ac Bonis omnibus eundem commendare non du-
 bitavimus, Deum devotè precati, ut bonum illud opus, quod in ipso gratiosè exorsus
 est, perficere in laudem JESU CHRISTI ne dedignetur. Atque, his Irenicis ho-
 norificis, his sanctioribus judiciis, & votis, abeuntem DN. Candidatum pro-
 secuti sunt Domini Theologi Lipsienses. Absit omen ut aliter Nos de Domi-
 no Candidato sentiamus, qui non ex testimonio solùm Dominorum Theo-
 logorum Lipsiensium, de suo per triennium ferè Auditore luculentissimo, nec
 saltim ex celeberrimi Theologi DN. D. SCHERZER ad me p. t. Decanum,
 datis κωνωνικαῖς, & quoad DN. Candidatum συζητικαῖς: sed & ex illis,
 quæ domi partim, partim in utroque venerandæ Facultatis Theologicæ
 Conventu, tentaminis & Examinis rigorosi causa indicto, ex Domini Can-
 didati responsis, ceterisque, quæ præsentia suppeditat, argumentis, expressissi-
 ma legimus veræ pietatis, orthodoxæ sinceritatis, eruditi, & ab illis, ad quos
 jam olim, illum CHISKIÆ & in hoc, Ecclesiæ turturis, planctum: Ecce! In
 pace mihi amaritudo amarissima! Bernhardus accommodavit exclamans:
*Amaritudinem inde Ecclesiæ amarissimam, quod cum Pax sit ab hereticis, pax à schu-
 maticis, non sit pax à falsis fratribus!* ab illâ inquam præsentis Ecclesiæ fundi po-
 tissima*

rissima calamitate (qui cum fidem non præstent Regum Regi ad dextram Pa-
 tris sedenti, & inde propediem redituro ad judicandum vivos & mortuos,
 quam Terreni Principis Majestati fidem servabunt?) intestabilis Syncretismi
 propagatoribus, Ecclesiæ proditoribus, veræ fidei, ac Christianæ religionis
 desertoribus, alieni pectoris, certam sanctamque spem concepimus,
 tale futurum ἐκβησόμενον, quale de suo quondam Alumno præsumit,
 & tum sibi, tum Ecclesiæ pollicetur venerabilis Teologorum apud Lipsien-
 ses Ordo. Pulcherrimè Gregorius Naz. Orat. XXI. duplicem designavit
 electionis legitimæ ad Ἐπισκοπήν, vel κληρον τῆς διακονίας (quomodo ap-
 pellavit Apostolorum Chorus Act I. 23.) characterem, unum, ut Successor Epī-
 scopus (vel quicumque presbyter) eligendus, totius populi suffragiis eligatur, al-
 terum, ut veram fidei doctrinam profiteatur. Addit primo characteri gravissi-
 mam sententiam: οὐ γὰρ ὁ βιασόμενος ἀλλ' ὁ βιασθεὶς διάδοχος i. e.
 Non ille qui per vim irrumpit: sed qui modo legitimo eligitur, vel potius vim pa-
 titur, verus successor est: nec minùs memorabilem alteram: τὸ ὁμόγνωμον καὶ
 ἁμόθερον, τὰ δὲ ἀντίδοξον καὶ ἀντίθερον i. e. successionem æstimandam ex do-
 ctrinâ, quæ si consonet, veram illam: si minùs, non nisi pro nominali habendam
 (μόνον προσηγορίαν ἔχει τῆς διαδοχῆς) s. Socius doctrinæ est quoque Socius thro-
 ni: adversarius autem in doctrinâ, adversarius quoque est in throno. Et de primò
 quidem characterem Domini Candidati legitimè ad Inspectionem Ecclesiarum
 Civitatis & dioceseos Wittstokianæ à Serenissimo & Potentissimo Electore
 Brandenburgico Domino Clementissimo (cui vitam prolixam, imperium
 securum, domum tutam, exercitus fortes, Senaturn fidelem, populum pro-
 bum, orbem quietum, quæcunque hominis & Principis Electoris vota sunt,
 illuc suspicientes, unde Principi & potestas est & Spiritus, precamur) cle-
 mentissimè vocati, quin & à S. Serenitate Electorali, præviâ legitimâ electione
 & vocatione, ad Pastoraturn Ecclesiæ Wittstokiensis confirmati, dubitare
 nos haud permittit, tum ipsurn, sub sigillo Electorali in authentico,
 nobis exhibitum vocationis & confirmationis, tanto Principe dignum,
 Diploma, tum Amplissimus Senatus Wittstokiensis, sub Sigillo Curiali &
 Primariorum Consulurn ac Senatorum nominibus, communicatum nobis
 attestatum, Reverendo Domino Candidato perhonorificum, quo sanctè
 profitentur, prævis publicis in Ecclesiâ precibus, præmissâque Concione δοκιμαστικῇ,
 magno Ecclesiæ consensu, in SS. Trinitatis nomine Pastorem in eadē sacrâ primariâ
 electum, nec solùm ad Pastoraturn sic à se vocatũ, sed & à Potentissimo Electore Bran-
 debur-

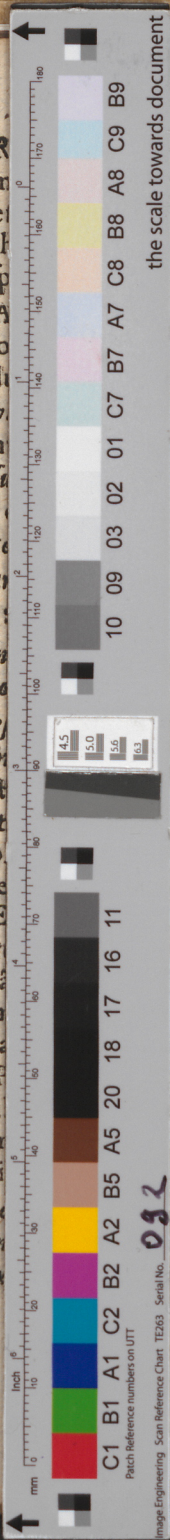
Cœburgico Domino longè Clementissimo, vigore Jurisdictionis Episcopalis S. Serenissimi Electorali competens, gratiosissime declaratum designatumq̄, esse Wistokiensium & diocesenarum Ecclesiarum Inspectorem DN. JOH. GEORG. HOFFMANNUM. Nec de altero Nazianzeni illo caractere, post examina in conventu Facultatis instituta, editaque nobis sinceritatis in orthodoxia, specimina, ipso quod à Licentiandis & Doctorandis omnibus exigitur, juramento firmata, quibus præmissis nunc illum ad solemnia Disputationis publicæ, in totius Academiæ conspectum producimus, aliter, quàm suprâ testati sumus, polliceri nobis possumus, quo nomine DN. CANDIDATO aureas illas Pauli regulas 1. Tim. 4. 12. c. 5. 21. c. 6. 20. 2. Tim. 1. 14. c. 2. 15. commendamus, nec non illud Gregorii Nazianz. Orat. 32. in præsentia 150. Episcoporum habitâ prudens consilium: Nos, inquit, pro Christo bellum gerere, hoc ipso ostendimus, quod secundum Christum, qui mitis est, dimicamus. Nam nec in verâ doctrinâ detrimentum, paci studemus, διὰ δόξαν Ἰπτικείας i. e. ut famam mansuetudinis habeamus, & rursus pacem colimus, legitime pugnantes (εἰρηνοῦμεν ἐνόμως μαχομενοι) ac intra limites nostros & Spiritus regulam nos continentes; Pergit ὁ θεολόγος: Cunctis verbi dispensatoribus (τοῦ λόγου ποιότης) hanc legem statuo: Μὴτε ἴσῃ σκληρῶ ἴσῃ χύειν, μήτε ἴσῃ ὑπεκαλμένα κατεπείρειν i. e. ut nec per duritiæ hominum animos exasperent, nec per submissionem elatos & insolentes efficiant; sed prudenter & consulte in causâ fidei se gerant, nec in alterutro horum mediocritatem excedant: Cujus & κατὰ τέχνην & κατὰ χάριν Theologi, non minùs graviter & prudenter dictum illud est oratione in Casarium: ἡμεῖς εὖ νομοθεσία ἐν πάντες μὲν καιροῦ διακινδυνεύειν ὑπὲρ ἴης ἀληθείας καὶ μὴ προσδιδόναι δαλίξ τῆν ὁσιέβειαν. Ἐὼς δ' ἂν ἐξῆ, μὴ προκαλείσθαι τοὺς κινδύνους. Prosperet coepta Deus & in sui Nominis gloriam & Ecclesiæ firmamentum convertat! Quod superest, MAGNIFICUM DN. RECTOREM, Reverendos pl. Amplissimos, Excellentissimos, Clarissimos, DOMINOS PROFESSORES, DOCTORES, LICENTIATOS, VEBI DIVINI MINISTROS, PHILOS. MAGISTROS, STUDIOSES GENEROSOS, FULGISSIMOS, omnes LITERATOS, & LITERARUM FAUTORES, ad actum illum Disputationis solemnem d. XII. Decembr. frequentissimâ & faventissimâ panegyri celebrandum, decorandumve, suaque pro Ecclesia & Republ. nostris votis vota & supplicationes sociandum, eâ, qua fas est, reverentia & humanitate invitamus. P. P. sub Sigillo

Facult. Theol. III. & X Decembr. Anno cto lcc LXXXI.





rissima calamitate (qui cum fidem non præstent Regum
tris sedenti, & inde propediem redituro ad iudicandum
quam Terreni Principis Majestati fidem servabunt?) inter
propagatoribus, Ecclesiæ proditoribus, veræ fidei, ac Cl
desertoribus, alieni pectoris, certam sanctamque sp
tale futurum *ἐπιβησόμενον*, quale de suo quondam A
& tum sibi, tum Ecclesiæ pollicetur venerabilis Teologo
ses Ordo. Pulcherrimè Gregorius Naz. Orat. XXI. di
electionis legitimæ ad *Ἐπισκοπὴν*, vel *κλήρον τῆς διακον*
pellavit Apostolorum Chorus Act I. 23.) characterem, un
scopus (vel quicumque presbyter) *eligendus, totius populi sa*
terum, ut *veram fidei doctrinam profiteatur*. Addit primo
mam sententiam: *οὐ γὰρ ὁ βιασόμενος ἀλλ' ὁ βιασθε*
Non ille qui per vim irrupit: sed qui modo legitimo eligitur
titur, verus successor est: nec minùs memorabilem alteram
ἐπιδοθεῖσαν, τὸ δὲ ἀντιδοχὸν καὶ ἀντιδοχὸν i. e. successionem
doctrinā, quæ si consonet, veram illam: si minùs, non nisi pro no
(μόνον θεωρητικῶν ἔχει τῆς διαδοχῆς) i. Socii doctrinæ e
ni: adversarius autem in doctrinā, adversarius quoque est in i
quidem caractere Domini Candidati legitime ad Inspect
Civitatis & dioeceseos Wittstokianæ à Serenissimo & Pot
Brandenburgico Domino Clementissimo (cui vitam pro
fecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senaturn fidele
bum, orbem quietum, quæcunque hominis & Principis E
illuc suspicientes, unde Principi & potestas est & Spirit
mentissimè vocati, quin & à S. Serenitate Electorali, prævia
& vocatione, ad Pastoraturn Ecclesiæ Wittstokiensis con
nos haud permittit, tum ipsum, sub sigillo Electora
nobis exhibitum vocationis & confirmationis, tanto P
Diploma, tum Amplissimus Senatus Wittstokiensis, su
Primariorum Consulurn ac Senatorurn nominibus, con
attestatum, Reverendo Domino Candidato perhonor
profiterentur, *prævis publicis in Ecclesiā precibus, præmissaque*
magno Ecclesiæ consensu, in SS. Trinitatis nomine Pastorem in
electum, nec solùm ad Pastoraturn sic à se vocatũ, sed & à Potenti



the scale towards document

n Pa
tuos,
tismi
ionis
aus,
mit,
sien-
navit
o ap-
Epi-
r, al-
visifi-
i. e.
m pa-
καὶ
x do-
am-
thro-
im
rum
Store
um
pro-
sunt,
cle-
tione
arc
tico,
m,
ali &
nobis
nctè
πικῆ,
variā
ran-
bur-